

OTİZMLİ ÇOCUKLARDA İNCE MOTOR

OTİZM NEDİR ?

Otizm Spektrum Bozukluğu (OSB) çocukluk çağında görülmeye başlamakta olup sosyal-iletişimsel alanda belirgin yetersizlikler ile sınırlı, tekrarlayıcı davranışlar ve ilgi alanları ile karakterize olan nörogelişimsel bozukluklardan biridir . Otizm tanılama aşamasında erken tanı ve müdahale oldukça öneme sahiptir. Otizm, biyolojik bir hastalık olmasına rağmen tedavide en önemli etkenler eğitim ve davranışsal hizmetlerdir. Otizmlı bireyler için başvuru şekilleri farklılıklar gösterebilmektedir fakat otizmin tanınması, teşhisi ve yönlendirilmesinde belli standartlar uygulanmaktadır .

İNCE MOTOR NEDİR ?

El becerisi ince motor ve kaba motor olarak ikiye ayrılır. Kaba motor hareket, büyük objelerin kaba kavranması ya da falanksların(parmak kemikleri) birbiri ile aynı eksende hareketiyken; ince motor beceri olarak tanımlanan hareketlerde falankslar ayrı düzlem ve eksenlerde hareket edebilir. İnce motor beceri kavramı küçük nesnelerin kavranması, objelerin hassas manipülasyonu, yazı yazma, dikmiş dikme gibi hassas hareketleri tanımlar. İnce motor beceri, üst ekstremitenin(kollar) en hassas hareketi olarak da tanımlanır; bünyesinde kognitif fonksiyon, koordinasyon, reaksiyon zamanı, kinestezi, kol stabilizasyonu, el bileği biyomekaniği/mobilitesi, görme duyusu ve konsantrasyon gibi birçok alt parametreyi de bünyesinde barındıran bir komplekstir.

NORMAL GELİŞİM GRAFİĞİ(0-60 Ay)

*Yenidoğan: Eller çoğu zaman yumruk yapılıdır. Güçlü kavrama, kaba parmak hareketleri vardır.

*1 Ay: Vücut pozisyonuna bağlı olarak uzanmaları vardır. Objelerle teması bakış ile sınırlıdır. Elleri açar ve kapatır.

*2-3 Ay: El-göz koordinasyonu ile uzanma ve tutma, parmaklarını ağızına götürme davranışları vardır.

*4-5 Ay: Orta hat pozisyonunda kolları yana tam olarak açabilme ve iki elle nesnelere tutabilme becerisi gelişmeye başlamıştır.

*6-7 Ay: Nesnelere orta hat pozisyonuna getirme, küçük nesnelere kavrama becerisi gelişmeye başlamıştır.

*8-9 Ay: Kavrama hareketini baş parmak, orta parmak ve işaret parmağı ile gerçekleştirmeye başlamıştır.

*10-11 Ay: Kavrama hareketini baş parmak ve işaret parmağının distal(parmağın uç kısmı) kısımları ile yapmaya başlamıştır.

*12 Ay: Elle yemek yeme, topu yerde yuvarlama, kısmen kaşık tutma becerileri gelişmeye başlamıştır.

NORMAL GELİŞİM GRAFİĞİ(0-60 Ay)

*13-15 Ay: 2 ya da 3 küple kule oluşturma, aynı elde iki küp tutma becerisi gelişmiştir.

*15-18 Ay: Kitap sayfası çevirme, 3 ya da 4 küp ile kule inşa etme becerisi gelişmiştir.

*18-24 Ay: 5-6 küp ile kule yapma, boncukları tutma ve ayırma becerisi gelişmiştir.

*24 Ay: 6-7 küp ile kule yapma, kitap sayfalarını tek tek çevirme becerisi gelişmiştir.

*30 Ay: Kalem tutar ve düz, yatay, dairesel çizgileri kopyalama becerisi gelişmiştir.

*36 Ay: Makasla kesim yapmaya çalışır.

*42 Ay: Boyutlarına bağlı olarak boncukları dizebilir ve bozabilir.

*48 Ay: Dinamik kalem tutma becerisi gelişmiştir.

*54 Ay: Harfleri oluşturmaya başlar.

*60 Ay: Basit şekilleri ve sayıları çizebilir

OTİZM İNCE MOTOR İLİŞKİSİ

Otizm olan çocuklar ve yetişkinler, kavrama oyunlarından el yazısına kadar uzanan ince motor becerilerde zorluklar yaşamaktadır. Kardeşlerinde Otizm tanısı olması bireyin ince motor becerilerinde gecikme görülme oranını %20 arttırmaktadır.

Giyinme, hijyen, okul ve serbest zaman aktiviteleri gibi günlük yaşam aktivitelerinin çoğu ince motor beceriler kullanılarak gerçekleştirilir. Otizmlilerde duyu modülasyon sorunları, kas zayıflığı, eldeki kasların geç olgunlaşması gibi nedenlerden dolayı ellerini kullanma konusunda isteksiz olabilirler.

Otizmlilerde üst ekstremitelerinde(kollar) hipotoni, gövde kontrolünde zayıflık ve çoğunda statik dengede bozukluk gelişmektedir. Alt ve üst ekstremitelerde(bacaklar ve kollar) arasında koordinasyon kayıpları vardır. Otizmlilerde el becerisine yönelik testlerde zorluk çekmektedirler. İnce motor beceri seviyesinde görülen iyileşmelerin tekrarlayan davranışlar için de iyileşme sağlayacağı düşünülmektedir.

İNCE MOTOR DEĞERLENDİRME

İnce motor değerlendirmenin en etkili yollarından birisi günlük yaşam aktivitelerini gerçekleştirirken yapılan gözlemlerdir. Standardize testler de; ince motor performans becerileri, üst ekstremitel fonksiyonunu el kullanımı, görsel- motor entegrasyon, el- göz koordinasyonu gibi faktörleri değerlendirmek için kullanılabilir. İnce motor becerileri; el kas kuvveti, eklem hareket açıklığı, kas tonusu, kavrama ve tutma becerisi, bilateral(sağ ve sol) koordinasyon ve görsel motor entegrasyon ile ilişkilidir. Görsel motor entegrasyon; el- göz koordinasyonunu ifade eder ve bu beceri çocukların; takip etme becerisi, yazı yazma, tahtadan kopyalama, bilgisayar kullanma gibi becerilerini etkiler.

İnce motor değerlendirmek için çocuğun yaşına uygun nesnelere uzanma, kavrama ve bırakma, kalem tutma, makas kullanma, ayakkabı bağlama, düğme veya fermuar açma kapama, boncuk dizme gibi ince motor becerileri ve el becerileri, bilateral el kullanımı, el tercihi, kavrama şekilleri, omuz stabilizasyonu ve postüral kontrol değerlendirilmelidir. Görsel takip ve okülomotor(göz hareketleri) beceriyi değerlendirmek için; bir nesneyi veya terapistin parmağını yavaşça soldan sağa, düz, aşağı-yukarı ve çapraz olarak takip etmesi, göz hareketlerini baş hareketlerinden ayırarak hareketli cismi sadece gözü ile takip etmesi gözlemlenebilir.

İnce motor becerileri değerlendirmek için kullanılan standardize testlerden bazıları; Miller Fonksiyon ve Katılım Ölçeği, Peabody Motor Gelişim Ölçeği, Burininks- Oseretsky Motor Yeterlilik Testi, Sensory Integration and Praxis Test, Denver dir.

GÜNLÜK YAŞAMDA İNCE MOTORU DESTEKLEMELER

Çocuk dirsek ve elleri üzerinde vakit geçirmeye başladıkça el becerileri gelişimi hızla ilerleyebilir. Kavrama ve sıkma becerileri ilk gelişen becerilerdendir.

Otizmlilerde çocuğun el kullanımı teşvik etmek için vücut farkındalığını, omuz stabilizasyonunu, postüral kontrolü, görsel motor entegrasyonu, parmak farkındalığını, yeterli kas gücünü, kavrama kuvveti gibi becerileri geliştirmek gerekir.

İNCE MOTOR GELİŞİMİ İÇİN OKULDA VE EVDE ELLERİ İLE YAPILAN HER TÜRLÜ AKTİVİTE KATKI SAĞLAR. HEDEFE YÖNELİK YAPILAN ÇALIŞMALAR BAŞARI GETİRİR.

KAYNAKÇA

1-SEÇİLDİ M., OTİZM SPEKTRUM BOZUKLUĞU TANISI OLAN ÇOCUKLARDA FİZYOTERAPİ TEMELLİ DUYU BÜTÜNLEME AKTİVİTELERİNİN İNCE MOTOR BECERİ ÜZERİNE ETKİSİ, BAHÇEŞEHİR ÜNİ, 2023

2-TUNÇ Ü., OTİZM SPEKTRUM BOZUKLUĞU OLAN BİREYLERDE POSTÜRAL KONTROL VE DENGENİN İNCE MOTOR BECERİLERE ETKİSİNİN İNCELENMESİ, ÜSKÜDAR ÜNİ, 2019

UZM. FZT. NURİ USTA
OCAK 2024